

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για την ενίσχυση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (Erasmus Mundus) (2009-2013)»

COM(2007) 395 τελικό

(2008/C 204/18)

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για την ενίσχυση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (Erasmus Mundus) (2009-2013)»

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Φεβρουαρίου 2008, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. SOARES και του κ. J.I. RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (συνεισηγητή).

Κατά την 443^η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Μαρτίου 2008 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 125 ψήφους υπέρ, καμία ψήφο κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος δράσης για την ενίσχυση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (πρόγραμμα Erasmus Mundus 2009-2013), με την οποία διευρύνεται και βελτιώνεται το ισχύον πρόγραμμα δράσης Erasmus Mundus, για το οποίο η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφραστεί θετικά.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αποτελεί σημαντικότερο στόχο το να καταστούν τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια πόλοι έλξης για φοιτητές από όλο τον κόσμο, ώστε να αναδειχθεί η αριστεία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι το πρόγραμμα δεν πρέπει να συμβάλλει στη «διάρροη εγκεφάλων» από τρίτες χώρες. Για τον σκοπό αυτό, καλεί την Επιτροπή να μελετήσει, σε συνεργασία με τις αρχές και τα πανεπιστήμια των τρίτων χωρών, στρατηγικές που θα ενθαρρύνουν τους φοιτητές και τους ακαδημαϊκούς ώστε να επωφεληθούν από την εμπειρία του Erasmus Mundus, και να επιστρέψουν ύστερα στις χώρες καταγωγής τους, προκειμένου να συνεισφέρουν στην αειφόρο ανάπτυξη τους. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, έχει καθοριστική σημασία να συνδέονται στενά οι πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ με προγράμματα όπως το Erasmus Mundus.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει την προσπάθεια που καταβάλλεται στο νέο πρόγραμμα δράσης για την αύξηση της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού, καθώς το 40 % του συνολικού αριθμού των προβλεπόμενων υποτροφιών προορίζονται για τους ακαδημαϊκούς, έναντι 16,6 % στο ισχύον πρόγραμμα. Η ανταλλαγή αυτή θα πρέπει να θεωρείται ως πηγή εμπλουτισμού όχι μόνο σε επιστημονικό επίπεδο, αλλά και σε πολιτισμικό και εκπαιδευτικό. Ως προς το θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η κινητικότητα ακαδημαϊκών και φοιτητών θα πρέπει να σταματήσει να είναι, στις περισσότερες περιπτώσεις, ατομική ευθύνη και να μετατραπεί όλο και περισσότερο σε θεσμική.

1.4 Η ΕΟΚΕ ζητεί από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να εξαλείψουν, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και αποτελεσματικά, τα

εμπόδια που θέτουν οι εθνικές νομοθεσίες στην κινητικότητα των ακαδημαϊκών και των φοιτητών, είτε αυτά αφορούν την είσοδό τους στις διάφορες χώρες της Ένωσης, είτε την αναγνώριση και επικύρωση των προσόντων που αποκτώνται, έτσι ώστε να μην αποκλείουν ή παρακωλύουν την μετακίνηση όσων επιθυμούν να συμμετάσχουν στις δράσεις του προγράμματος.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι διαδικασίες επιλογής θα πρέπει να προβλέπουν μηχανισμό συμψηφισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προς αποφυγήν σοβαρών ανισορροπιών μεταξύ των τομέων σπουδών και των περιοχών προέλευσης φοιτητών και ακαδημαϊκών και των κρατών μελών προορισμού. Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ υιοθετεί το περιεχόμενο του παραρτήματος της απόφασης αριθ. 2317/2003, περί θέσπισης του προγράμματος Erasmus Mundus, και συνιστά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να συμπεριλάβουν τον μηχανισμό αυτόν και στην παρούσα πρόταση.

2. Πρόταση απόφασης

2.1 Ο συνολικός στόχος της πρότασης είναι η ενίσχυση της ποιότητας της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η προαγωγή του διαλόγου και της αλληλοκατανόησης μεταξύ διαφορετικών λαών και πολιτισμών, μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες, καθώς και η προώθηση των στόχων της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ, και της αειφόρου ανάπτυξης των τρίτων χωρών στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα προτείνεται για την πενταετή περίοδο 2009-2013.

2.2 Οι ειδικοί στόχοι που επιδιώκει η πρόταση είναι οι εξής:

α) να ενθαρρύνει τη διαρθρωμένη συνεργασία μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ακαδημαϊκού προσωπικού στην Ευρώπη και τις τρίτες χώρες·

β) να συμβάλει στον αμοιβαίο εμπλουτισμό των κοινωνιών, μέσω της προώθησης της κινητικότητας για τους πιο ικανούς φοιτητές και ακαδημαϊκούς από τρίτες χώρες, προκειμένου να αποκτήσουν προσόντα ή/και εμπειρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και για τους ικανότερους ευρωπαίους φοιτητές και ακαδημαϊκούς προς τις τρίτες χώρες·

γ) να συντελέσει στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και στην ικανότητα διεθνούς συνεργασίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τρίτων χωρών·

δ) να βελτιώσει την προσβασιμότητα και να ενισχύσει την εικόνα και την προβολή της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά τον κόσμο, καθώς και την ελκυστικότητά της για τους υπηκόους τρίτων χωρών.

2.3 Οι κατευθύνσεις των δράσεων για την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας αυτής είναι οι ακόλουθες:

- Κοινά προγράμματα μάστερ και διδακτορικού Erasmus Mundus.
- Συμπράξεις μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης και τρίτων χωρών.
- Μέτρα για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ευρώπης ως εκπαιδευτικού προορισμού.
- Υποστήριξη της ανάπτυξης κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δικτύων συνεργασίας, που να διευκολύνουν την ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών.
- Ενισχυμένη υποστήριξη της κινητικότητας ατόμων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών.
- Προώθηση της απόκτησης γλωσσικών δεξιοτήτων, παρέχοντας κατά προτίμηση στους φοιτητές τη δυνατότητα εκμάθησης τουλάχιστον δύο από τις γλώσσες που χρησιμοποιούνται στο σύνολο των χωρών όπου βρίσκονται τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Υποστήριξη πρότυπων σχεδίων που βασίζονται σε συμπράξεις με εξωτερική διάσταση και αποσκοπούν στην ανάπτυξη της καινοτομίας και της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Υποστήριξη της ανάλυσης και παρακολούθησης των τάσεων και των εξελίξεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με διεθνή προοπτική.

2.4 Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο να συνεχίσει τις δραστηριότητες της πρώτης φάσης (2004-2008), αλλά στοχεύει ακόμα ψηλότερα, με την πιο άμεση ενσωμάτωση του «Παραθύρου Εξωτερικής Συνεργασίας», με τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του σε όλα τα επίπεδα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με τη βελτίωση των ευκαιριών χρηματοδότησης των ευρωπαϊών φοιτητών και με την παροχή περισσότερων ευκαιριών συνεργασίας με ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τρίτες χώρες.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Όπως και στη γνωμοδότησή της για το πρόγραμμα Erasmus World (2004-2008) ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ υποδέχεται ευνοϊκά την πρόταση απόφασης του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και εκφράζει την ικανοποίησή της για τις πρωτοβουλίες που έχουν υιοθετηθεί ή που πρόκειται να υιοθετηθούν προκειμένου, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 149 της Συνθήκης ΕΟΚ, να προωθηθεί μια ποιοτική εκπαίδευση στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενθαρρυνθεί η συνεργασία με τις τρίτες χώρες.

3.2 Στη γνωμοδότηση εκείνη, η ΕΟΚΕ διαπίστωνε με ικανοποίηση ότι «συγκεκριμενοποιούνται πρωτοβουλίες που βοηθούν την προώθηση μιας ποιοτικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης η οποία θα στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στη σύμπραξη με τρίτους μέσω της συνεργασίας με τα καλύτερα πανεπιστημιακά κέντρα, της αξιο-

ποίησης διακεκριμένων πανεπιστημιακών και της προσέλκυσης των πλέον καταρτισμένων φοιτητών των εν λόγω χωρών. Η αμοιβαία επωφελής αυτή συνεργασία θα συμβάλει στη σύσφιξη των δεσμών και θα ευνοήσει την ανάπτυξη, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών προέλευσης των ενδιαφερομένων, μελλοντικών σχέσεων που θα χαρακτηρίζονται από καλύτερη αλληλοκατανόηση και συνεργασία» ⁽²⁾.

3.3 Λαμβάνοντας υπόψη ότι πρόκειται για πρόγραμμα του ίδιου είδους, με ελαφρές αλλά σημαντικές τροποποιήσεις, η ΕΟΚΕ διευκρινίζει ότι ισχύουν τα σχόλια που διατύπωσε τότε, στα οποία προσθέτει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

3.3.1 Το πρόγραμμα Erasmus Mundus συμπίπτει χρονικά με τον κεντρικό στόχο της διαδικασίας της Μπολόνια, ο οποίος αφορά τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας έως το 2010, μέσω συγκλινοσών μεταρρυθμίσεων των εθνικών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

3.3.2 Το πρόγραμμα συμπίπτει επίσης με έναν άλλο εξωτερικό στόχο: να προβληθεί η Ευρώπη ανά τον κόσμο ως χώρος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έρευνας υψηλής ποιότητας. Για τον λόγο αυτό, η επιτυχία της διαδικασίας της Μπολόνια έχει καθοριστική σημασία προκειμένου τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, και όχι μόνο μερικά από αυτά, να καταστούν πόλος έλξης νέων φοιτητών από τρίτες χώρες.

3.3.3 Αυτό ακριβώς αναγνωρίζει η Επιτροπή όταν αποδέχεται τη διαδικασία της Μπολόνια ως αναπόσπαστο μέρος των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης, αποδίδοντάς της το ίδιο καθεστώς με του τομέα της έρευνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.3.4 Ο στόχος που σχετίζεται με τη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εμπεριέχει σιωπηρά έναν άλλο: την προσέλκυση φοιτητών και εκπαιδευτικών από τρίτες χώρες. Δεδομένου ότι ο στόχος αυτός είναι σημαντικός, έως και καθοριστικός για την εδραίωση της Ευρώπης στον κόσμο, η ΕΟΚΕ εφιστά για πολλοστή φορά την προσοχή στην ανάγκη αποτροπής της «διαρροής εγκεφάλων» από τις αναπτυσσόμενες χώρες ⁽³⁾.

3.3.5 Από αυτή την άποψη, η δράση 2, με την επωνυμία «Συμπράξεις Erasmus Mundus», αποτελεί καλό παράδειγμα, εφόσον, πέραν του ότι λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες ανάπτυξης της ή των τρίτων χωρών, προβλέπει επίσης περιορισμένου αριθμού και βραχείας διάρκειας περιόδους διαμονής. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, όλες οι προτεινόμενες δράσεις πρέπει να επιτρέπουν στους καθηγητές και στους φοιτητές των τρίτων χωρών να επωφελοούνται από ένα εποικοδομητικό χρονικό διάστημα διδασκαλίας και φοίτησης στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, αλλά πρέπει να τους προσφέρουν και ισχυρά κίνητρα για την επιστροφή στις χώρες προέλευσής τους, έτσι ώστε να συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή των χωρών αυτών, και ταυτόχρονα να συνιστούν ένα εξαιρετικό μέσον προβολής των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στο εξωτερικό.

3.3.6 Ο κίνδυνος αύξησης της «διαρροής εγκεφάλων» από τις χώρες ακριβώς όπου το πνευματικό δυναμικό είναι αναγκαίο —ο οποίος οφείλεται ιδίως στην έλλειψη ευκαιριών στην αγορά ή απλά στις συνθήκες περαιτέρω ανάπτυξης του επιστημονικού έργου— θα μπορούσε επίσης να μειωθεί μέσω της ανάπτυξης μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων στις τρίτες χώρες, που να συμπεριλαμβάνουν μαθήματα ή περιόδους πρακτικής άσκησης μικρής χρονικής διάρκειας στις ευρωπαϊκές χώρες, ώστε να μην αποκόβονται οι ενδιαφερόμενοι από τις χώρες προέλευσής τους.

⁽¹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ της 26.02.2003 για την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος για την αύξηση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και για την προώθηση της διαπολιτισμικής κατανόησης μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες (Erasmus World) (2004-2008)», εισηγητής: ο κ. J.I. Rodríguez García-Caro (EE C 95 της 23.04.2003, σ. 35).

⁽²⁾ Όπως ανωτέρω.

⁽³⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ της 12.12.2007 με θέμα «Μετανάστευση και ανάπτυξη: ευκαιρίες και προκλήσεις», εισηγητής: ο κ. Sukhdev Sharma (CESE 1713/2007 — REX/236).

3.3.7 Ο κίνδυνος αυτός θα μπορούσε να μειωθεί επίσης με τη λήψη μέτρων στα οποία θα εμπλέκονται τα ίδια τα πανεπιστήμια, θεσπίζοντας στα σχετικά πρωτόκολλα στρατηγικές επιστροφής, που θα μπορούσαν ενδεχομένως να περιλαμβάνουν αντισταθμιστικά μέτρα.

3.3.8 Το πρόγραμμα Erasmus Mundus εγγράφεται σε μια παγκόσμια θεώρηση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναπτύσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβώνας να γίνει η Ευρώπη η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία ανά την υφήλιο ως οικονομία στηριζόμενη στη γνώση, είτε σε συνεργασία με τις χώρες με τις οποίες έχει ήδη συνάψει συμφωνίες, είτε μέσα από μια ευρύτερη θεώρηση της στρατηγικής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες. Από την άλλη πλευρά, όμως, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη το ζήτημα της «διαρροής εγκεφάλων» ως σοβαρό πρόβλημα για την ισορροπημένη ανάπτυξη των χωρών με τις οποίες συνεργάζεται (*).

3.3.9 Είναι σημαντικό να σημειωθεί, επίσης, ότι το πρόγραμμα έχει και άλλο στόχο: την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης των πολιτισμών μέσα από τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της επιστημονικής εγκυρότητας (**). Για τον λόγο αυτό, το πρόγραμμα δεν θα πρέπει να αποτελεί πρόσοχη ώστε να παρεισφρέει μια εμποροκρατική θεώρηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά θα πρέπει να προαγάγει την ποιότητα της εκπαίδευσης, την ανεξάρτητη έρευνα, τον σεβασμό της ακαδημαϊκής ελευθερίας, και, όπως αναφέρεται στην πρόταση, να εντίνει το έργο της καταπολέμησης όλων των μορφών κοινωνικού αποκλεισμού.

3.4 Τέλος, όπως συμβαίνει και με τη διαδικασία της Μπολόνια, το εσωτερικό και εξωτερικό σύστημα αξιολόγησης είναι απαραίτητο να βασίζεται σε κριτήρια που να λαμβάνουν υπόψη την ακαδημαϊκή πραγματικότητα. Το σύστημα αξιολόγησης πρέπει να αποτελεί κίνητρο ώστε να επιτυγχάνουν τα πανεπιστήμια υψηλά επίπεδα αριστείας, απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστούν πόλοι έλξης φοιτητών και εκπαιδευτικών από τρίτες χώρες, διαφυλάσσοντας παράλληλα την ταυτότητα τους.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Ένα από τα κύρια στοιχεία του προγράμματος Erasmus Mundus είναι η κινητικότητα των φοιτητών και του ακαδημαϊκού προσωπικού. Η εμπειρία από τη διαδικασία της Μπολόνια έδειξε ότι δόθηκε περισσότερο βάρος στην κινητικότητα των φοιτητών απ' ό,τι του ακαδημαϊκού προσωπικού, μολονότι σε πολλές δηλώσεις έχει επισημανθεί πόσο σημαντική είναι η κινητικότητα των ακαδημαϊκών για την εξασφάλιση της επιτυχίας της διαδικασίας της Μπολόνια. Αυτό ακριβώς υπογράμμισε και το Συμβούλιο της Ευρώπης, το 2006, αναφέροντας ότι η διαδικασία είναι ατελής και στερείται συνοχής.

4.1.1 Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την κατάσταση, είναι σημαντικό το πρόγραμμα Erasmus Mundus να αποτελέσει παράγοντα που θα ευνοήσει την κινητικότητα του ακαδημαϊκού προσωπικού. Όπως ακριβώς προβλέπεται στον έναν από τους έξι κύριους στόχους της διαδικασίας της Μπολόνια σχετικά με τους ερευνητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό, έτσι και εδώ απαιτείται να υπερβληθούν τα εμπόδια που αποκλείουν την εφαρμογή στην πράξη της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού, με ιδιαίτερη προσοχή στην δέουσα αναγνώριση και ανάδειξη, που απορρέουν από τις δραστηριότητες έρευνας, διδασκαλίας και κατάρτισης που αναπτύσσονται κατά τα διαστήματα απουσίας από τον συνήθη τόπο εργασίας.

(*) Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 25.10.2007 «Κοινοτική πολιτική για τη μετανάστευση και τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την προώθηση της ανάπτυξης», εισιγητής: ο κ. L.M. Pariza Castaños (EE C 44 της 16.2.2008, σ. 91).

(**) Βλ. σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 20.4.2006 με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το Ευρωπαϊκό έτος διαπολιτισμικού διαλόγου (2008)», εισιγητρια η κ. Agnes Cser. (EE C 185 της 8.8.2006, σ. 42).

4.1.2 Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη διάφοροι παράγοντες που δεν πρέπει να υποτιμούνται, όπως:

- οι ανισορροπίες μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων των χωρών που υποδέχονται και εκείνων που στέλνουν καθηγητές·
- η ανάγκη καταξίωσης και αναγνώρισης της κατάρτισης, των ετών διδασκαλίας και της έρευνας·
- η αναγνώριση όχι μόνο της επιστημονικής συνεισφοράς αλλά και των κοινωνικο-πολιτισμικών αξιών·
- η ανταλλαγή ακαδημαϊκού και ερευνητικού προσωπικού, πρέπει να θεωρείται ως εμπλουτισμός της πνευματικής καλλιέργειας και της εκπαίδευσης, και όχι μόνον ως τρόπος επιλογής των πιο ικανών καθηγητών, φοιτητών και ερευνητών από τις τρίτες χώρες, σαν να επρόκειτο για «εξειδικευμένη» μετανάστευση.

4.1.3 Σε αυτό το ιδιαίτερο πλαίσιο, θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε η ανταλλαγή των ακαδημαϊκών να συνιστά παράγοντα επωφελή για τις χώρες που υποδέχονται ή που στέλνουν ακαδημαϊκό προσωπικό, για τους φοιτητές, όπως επίσης και για τα ίδια τα πανεπιστήμια. Η παροχή στους πολίτες τρίτων χωρών της δυνατότητας να αποκτήσουν προσόντα και γνώσεις χάρη σε μια περίοδο κατάρτισης στην Ευρώπη μπορεί να αποτελέσει ένα μέσον για την προώθηση της «κυκλοφορίας εγκεφάλων», η οποία είναι εξίσου επωφελής για τις χώρες προέλευσης και για τις χώρες υποδοχής. Μεταξύ των διαφόρων μορφών ανταλλαγής, οι πιο γνωστές είναι οι επισκέψεις ή οι περίοδοι πρακτικής άσκησης μικρής διάρκειας, η εκπαιδευτική άδεια και τα ειδικά προγράμματα έρευνας· το φάσμα, όμως, των δυνατοτήτων που προσφέρονται σ' αυτόν τον τομέα δεν περιορίζεται μόνο σε αυτές.

4.2 Η ανακοίνωση αναφέρει κάποια στοιχεία με τα οποία η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως, και λόγω της σημασίας τους, αξίζει να τονιστούν:

4.2.1 Η πρόκληση της γλωσσικής πολυμορφίας στην Ευρώπη, που τίθεται σε όλο αυτό το ζήτημα, πρέπει να θεωρείται ως μια επιπλέον ευκαιρία για όποιον επιλέγει για προορισμό του την Ευρώπη. Το να αναγνωρίζεται ότι μια συγκεκριμένη γλώσσα τείνει να γίνει η «γλώσσα εργασίας των επιστημών» δεν σημαίνει ότι αγνοείται η αξία που έχει για την εκπαίδευση και την έρευνα που πραγματοποιείται σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο η εκμάθηση άλλων γλωσσών, η οποία εγγυάται μεγαλύτερο γλωσσικό πλούτο και ευκαιρίες για όλους, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών και των κατοίκων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που μιλάνε μόνο τη μητρική τους γλώσσα.

4.2.2 Οι περίπλοκοι κανόνες για τη μετανάστευση, οι οποίοι αλλάζουν διαρκώς (και γίνονται ολοένα και λιγότερο ελαστικοί), αποτελούν άλλο ένα πρόβλημα που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν γίνεται λόγος για ακαδημαϊκούς και φοιτητές από τρίτες χώρες. Το πρόβλημα αυτό δεν μπορεί ούτε και πρέπει σε καμία περίπτωση να δυσχεραίνει την κινητικότητα των ακαδημαϊκών, των ερευνητών και των φοιτητών. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να εφαρμοστεί το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο οποίο γίνεται αναφορά στη χορήγηση θεώρησης σε φοιτητές και ακαδημαϊκούς που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα.

4.2.3 Το πρόγραμμα Erasmus Mundus πρέπει να επιτύχει άλλον έναν στόχο που έθεσε: να αποτελέσει μέσον καταπολέμησης όλων των μορφών αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, και να συμβάλει στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών.

4.3 Τα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποίησε η Academic Cooperation Association, το 2004 και το 2005, μετά από αίτηση της Επιτροπής, απέδειξαν ότι πρέπει να καθοριστεί μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού χώρου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να καταπολεμηθεί η άποψη ότι, στην Ευρώπη,

ποιότητα προσφέρουν μόνο τα πανεπιστήμια των πλέον ανεπτυγμένων χωρών ή εκείνων που διαθέτουν μεγαλύτερη πανεπιστημιακή παράδοση.

4.3.1 Η στρατηγική αυτή θεμελιώθηκε στην αναγκαστική προϋπόθεση (που ήδη ισχύει στο υφιστάμενο πρόγραμμα Erasmus Mundus) να συμμετέχουν στις συμπράξεις τουλάχιστον τρία πανεπιστήμια από τουλάχιστον τρεις χώρες, για να μπορεί να υποβληθεί υποψηφιότητα. Το πρόγραμμα για την περίοδο 2009-2013 διατηρεί την απαίτηση αυτή, με την οποία η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως ⁽⁶⁾.

4.3.2 Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα στοιχεία που είναι καθοριστικά για τη διεύρυνση της ελκυστικότητας των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, και τα οποία αφορούν την διεθνή τους ακτινοβολία, την αριστεία του εκπαιδευτικού προσωπικού, το κόστος φοίτησης, το ύψος των υποτροφιών που προσφέρουν, το κύρος των πτυχίων, τις δυνατότητες ένταξης στην αγορά εργασίας, τη γνώση που έχουν οι τρίτες χώρες σχετικά με τα διάφορα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, όπως επίσης και το κόστος ζωής και τις διευκολύνσεις ή τις δυσκολίες που συναντώνται όσον αφορά την θέωρηση εισόδου. Η συνεκτίμηση όλων αυτών των παραγόντων, και ιδίως του βιοτικού επιπέδου και του ύψους των διδάκτρων, θα πρέπει να είναι καθοριστική για τη χορήγηση των υποτροφιών.

4.3.3 Γι' αυτό, η νέα φάση του προγράμματος Erasmus Mundus θα πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία διαβούλευσης με τους εκπροσώπους των πανεπιστημίων, των ακαδημαϊκών και των φοιτητών, σχετικά με μέτρα που θα συμβάλουν στη διάδοση του κύρους και άλλων πανεπιστημίων, από άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να διευρυνθεί η ζήτηση εκ μέρους των φοιτητών και των ακαδημαϊκών από τρίτες χώρες.

4.3.4 Ένας τρόπος για να πραγματοποιηθεί ο στόχος αυτός είναι να ληφθεί ως παράδειγμα η διαδικασία της Μπολόνια και να προβληθεί περισσότερο ο ευρωπαϊκός πανεπιστημιακός χώρος ως σύνολο στις υπάρχουσες πηγές πληροφοριών, τις οποίες συμβουλεύεται όποιος σκοπεύει να σπουδάσει εκτός της χώρας προέλευσής του (Διαδίκτυο, ιστοσελίδες, αντιπροσωπείες της ΕΕ).

4.3.5 Θα μπορούσε, λόγου χάρη, να δημιουργηθεί, σε στενή θεσμική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών, Επιτροπής και πανεπιστημιακών αρχών, μια καλά διαμορφωμένη δικτυακή πύλη που να αφορά τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, η οποία να ενημερώνεται τακτικά και να παρέχει εύκολη πρόσβαση, ενδιαφέρον περιεχόμενο, ευρεία δημοσιότητα, πρόσβαση στις δικτυακές πύλες των διαφόρων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων, καθώς και να συσταθούν ειδικά τμήματα διάδοσης του ευρωπαϊκού πανεπιστημιακού χώρου στις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.4 Ένα βασικό στοιχείο για την ικανότητα προσέλκυσης φοιτητών και ακαδημαϊκών στον ευρωπαϊκό πανεπιστημιακό χώρο, είναι η παρουσία ακαδημαϊκού προσωπικού με υψηλού επιπέδου

κατάρτιση, καλές αποδοχές και αναγνωρισμένο επαγγελματικό κύρος.

4.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου την πεποίθησή της ότι το πρόγραμμα Erasmus Mundus αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία για να εντοπιστούν, μεταξύ των φοιτητών, ακαδημαϊκών και ερευνητών από τρίτες χώρες, οι πιο πολλά υποσχόμενοι, εκείνοι που ασφαλώς θα είναι πολύ χρήσιμοι για την ανάπτυξη του ίδιου του ευρωπαϊκού χώρου. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι πολλοί νέοι ευρωπαίοι, κάτοχοι πτυχίων, αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες για να βρουν αξιοπρεπή και αντιστοιχη με τα προσόντα τους εργασία στην ίδια τους τη χώρα. Η παρατήρηση αυτή δεν συνιστά επιφύλαξη έναντι του προγράμματος Erasmus Mundus, αλλά θα πρέπει να αποτελέσει έρευνα για την έναρξη ενός προβληματισμού σχετικά με το πρόβλημα αυτό.

4.6 Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, μόνο τα δημόσια πανεπιστήμια έχουν τη δυνατότητα εκδημοκρατισμού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με την εξάλειψη των διακρίσεων και ανισοτήτων (πρόκειται για έναν από τους στόχους που διακηρύσσονται στο πρόγραμμα Erasmus Mundus). Από την άποψη αυτή, και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το πρόγραμμα δεν πρέπει να κάνει διαχωρισμούς ανάμεσα στον ιδιωτικό ή τον δημόσιο τομέα, θα πρέπει, σε αυτές τις περιπτώσεις, να συμβάλλει στην εδραίωση και στην υποστήριξη των δημόσιων πανεπιστημίων των τρίτων χωρών, βοηθώντας τα να επιτύχουν τον στόχο μιας ποιοτικής εκπαίδευσης και έρευνας, με ακαδημαϊκή ελευθερία.

4.7 Στο άρθρο 5, στοιχείο στ) του κειμένου της πρότασης, θα ήταν σκόπιμο να αναφέρονται και οι κοινωνικοί εταίροι (εκπρόσωποι των εργαζομένων και των εργοδοτών), οι οποίοι έχουν γνώση της κατάστασης και των αναγκών που είναι πραγματικά αισθητές στην αγορά εργασίας όσον αφορά τα προσόντα. Ακόμη, κατά την χάραξη του περιεχομένου των προγραμμάτων μεταπτυχιακών και διδακτορικών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των τρίτων χωρών.

4.8 Στο παράρτημα της απόφασης αριθ. 2317/2003/ΕΚ (ΕΕ L 345 της 31.12.2003, σ. 1), για τη θέσπιση του ισχύοντος προγράμματος Erasmus Mundus, αναφέρονται τα εξής (διαδικασίες επιλογής, στοιχείο β): «Οι διαδικασίες επιλογής προβλέπουν μηχανισμό συμψηφισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προς αποφυγήν σοβαρών ανισορροπιών μεταξύ των τομέων σπουδών και των περιοχών προέλευσης φοιτητών και ακαδημαϊκών και των κρατών μελών προορισμού». Η αναφορά αυτή διαγράφηκε από το παράρτημα της πρότασης για το νέο πρόγραμμα Erasmus Mundus. Αν μια από τις προτεραιότητες του προγράμματος είναι η προβολή των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εφαρμογή της αρχής αυτής ως προς την επιλογή των κέντρων που συμμετέχουν αποτελεί προτεραιότητα, ώστε να αποφευχθεί η στήριξη των ιδίων πάντα κρατών και πανεπιστημίων από το πρόγραμμα.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁶⁾ Σύμφωνα με τα στοιχεία που κοινοποίησε η Επιτροπή, στο πρόγραμμα Erasmus Mundus συμμετείχαν έως τώρα περισσότερα από 350 ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, από όλες σχεδόν της χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τον συντονισμό των σχεδίων που αναπτύχθηκαν εξασφάλισαν πανεπιστήμια από 12 εκ των 27 χωρών και τα περισσότερα από τα σχέδια περιελάμβαναν συμπράξεις με περισσότερα από 4 πανεπιστήμια από διαφορετικές χώρες.